9. ਮੋਹ-ਪਾਸ਼

ਗੋਰੇ ਖੂਹ ਦੀ ਮੌਣ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਭਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਨੇ ਮੋੜ ਮੁੜਦੇ ਚਰਨੇ ਦੇ ਜਾਣੀ ਪੈਰ ਜਕੜ ਲਏ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਅੱਜ ਇੱਕਲਾ ਭਾਗ ਕੀ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੀਓ ਜੀਅ ਮੁਨਸਫ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

- ਐਡਾ ਕਿਹੜਾ ਜਿਊਣਾ ਮੌੜ ਐ ਲੰਬੜਾਂ 'ਚੋਂ, ਬਈ ਬਦਲਾ ਲਊ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਸ ਵੀ ਤੱਤੇ ਘਾਅ ਕਰਗੇ। ਐਥੀ ਦਖਾ ਦੂੰ ਤੈਨੂੰ ਮਿਣ ਮਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ -

- ਗੱਲ ਐ ਨਾ ਵੀਰਾ, ਅਣਖ ਕਿਹੜਾ ਜਣੇ ਖਣੇ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਐ-ਰੌਣੀ ਨੇ ਜਰਦੇ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਜੁੱਤੀ ਝਾੜਦਾ ਚਰਨਾਂ ਗਲੀ ਦੇ ਮੋੜ ਤੋਂ ਖੂਹ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਚਲਦੀ ਗੱਲ ਜਿਵੇਂ ਬਰੇਕ ਖਾ ਗਈ। ਨੇੜੇ ਆਏ ਤੋਂ ਭਾਗ ਬੋਲਿਆ ਸੀ:

- ਆ ਬਈ ਛੋਟੇ ਭਾਈ, ਥੋਡੀਆਂ ਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਤੀ, ਬਈ ਦੇਖ ਲੈ ਅਖੇ ਡਾਢੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ -

- ਗੱਲ ਐ ਨਾ ਵੀਰਾ- ਨਾਲੇ ਮੁੰਡਾ ਗਾਲਤਾ, ਨਾਲੇ ਦੇਖ ਲੈ ਆਪਣੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਕੌੜਿਆਂ ਨੇ ਅਜਾਂ ਨੀ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਛੁੱਤ ਵਰੀ ਆਊ-ਰੌਣੀ ਨੇ ਭਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਫੜਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

- ਸਭ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਖੇਡੇ ਨੇ ਭਤੀਜ ਊਂ ਬਚਨੇ ਨੇ ਮਾੜਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਚਿਤਵਿਆ ਨੀ ਕਿਸੇ ਦਾ - ਮਿੱਟੀ ਫਰੋਲਦੇ ਹੋਏ ਰਲੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ ਸੀ।

- ਕਿਸਮਤ -ਕੁਸਮਤ ਕੋਈ ਨੀ ਤਾਇਆ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਖੇਡੇ ਕਹਿ ਪੈਸੇ ਦੇ। ਨਹੀਂ ਗਵਾਹ ਊਏਂ ਤਾਂ ਨੀ ਮੁੱਕਰਦੇ-ਭਾਗ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਂਗ ਕਿਹਾ ਸੀ।

- ਗੱਲ ਐ ਨਾ ਵੀਰਾ ਸੱਚੀ-

ਚਰਨਾਂ ਰੌਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਹੱਥ ਦਾ ਸੰਗਲ ਉਵੇਂ ਫੜੀਂ ਉਹ ਅਚੇਤ ਹੀ ਕਾਰਖਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੰਗ ਵੀਹੀ ਉਹਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਤੰਗ ਲੱਗੀ। ਕੰਧਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਉਲਰਦੀਆਂ ਜਾਪੀਆਂ। ਭਾਗ ਤੇ ਰੌਣੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਘੜਮੱਸ ਉਹਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰਨ ਲਗਿਆ। ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਗਲ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਘੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਹੜੇ ਵੜਦਿਆਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੜਿਆ ਸੀ। ਜਿਉਣੇ ਮੌੜ ਦੀ ਰੂਹ ਵਰਗਾ ਕੋਈ।

ਸੰਗਲ ਉਵੇਂ ਟੋਕੇ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪਾੜਛੇ 'ਚ ਰੱਖ ਉਹ ਬੈਠਕ 'ਚ ਜਾ ਬੈਠਿਆ। ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਲਈ, ਇਹ ਬੈਠਕ ਰੋਣ ਅਤੇ ਰੋ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਸਹਾਰਾ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਕੰਸ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਬਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਇਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਅਲਮਾਰੀ

'ਚ ਸਜਾ ਕੇ ਰਖੇ ਹੋਏ ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਤੇ ਕੱਪ, ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਸਾਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਸਨ।

ਹਾਜ਼ਰ ਤਾਂ ਮਨਜੀਤ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹਦਾ ਹਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਹਵਾ 'ਚ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਗੰਧ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਇਹ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੀ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਉਦੋਂ ਵੀ।

ਕੌੜਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਬਿੱਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨਜੀਤ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਮਾਰ ਖਾ ਆਇਆ ਸੀ।

– ਲੱਤਾਂ ਵੱਢ ਦੂੰ ਸਾਲੇ ਦੀਆਂ ਜੇ ਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਗਰਾਊਂਡ 'ਚ ਗਿਐਂ– ਨ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਗੇੜਦੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਕੜਕਿਆ ਸੀ। -ਸਾਲੀ ਗੋਹ ਜਿਹੀ। ਉਹ ਸੀਂਖ ਜੀ, ਤੇਰੀ ਇਕ ਲੱਤ ਬਰੋਬਰ ਐ–

–ਐਂ ਭੱਜਿਆਂ ਤਾਂ ਨੀ ਪੂਰੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਬਚਨ ਸਿਆਂ। ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰ, ਫੇਰ ਭਿੜਨ ਦੇ – ਕੌੜੇ ਸਾਲੇ ਕੀ ਕਹਾਉਣ। ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਮੱਝ–

ਹੱਥਲਾ ਪੈੱਗ ਮੰਜੇ ਦੀ ਦੌਣ 'ਚ ਫਸਾਉਦਿਆਂ, ਬਿੱਕਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਫੁੱਫੜ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

–ਓ ਕਾਹਨੂੰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਕੁਸ਼ ਵੀ ਨੀ ਇਹਦੇ ਮੂਹਰੇ। ਊਈਂ ਐਂ ਬਚੀ ਜੀ, ਇਹੀ ਕੰਜਰ ਦਾ ਡਰਕੇ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੈ–

ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਚੁਸਤੀ ਉਹਦੇ ਜ਼ੋਰ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਪਰੀਹੇ, ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਗੇੜਾ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਰਾਬਰ ਤਕ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਬਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਥੰਮ੍ਹ ਵਾਂਗ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਰੇਡਰ ਅਤੇ ਪਾੜੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੰਧ ਉਸਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਗੁੱਟ ਫੜਕੇ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਹਵਾ 'ਚ ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਪਾ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਹਵਾ 'ਚ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਪਕੜ ਵੇਖਣ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਅਸਮਾਨ ਗੁੰਜਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਰੇਡਰ ਖੜ੍ਹੇ ਈ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ।

ਪਰ ਮਨਜੀਤ ਖੜ੍ਹਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਹੱਥ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਟਿਕਦਾ ਕੋਈ ਨੀ ਸੀ।

–ਤੂੰ ਅੱਜ ਊਏਂ ਰਹਿਜੀਂ ਓਏ ਦੋ ਕੁ ਬਾਰ, ਬੁੜ੍ਹਾ ਠੰਢਾ ਹੋਜੂ–ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਰਾਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ– ਸਾਲੇ ਚਰਨੇ ਨੇ ਭਖਾ ਤਾ ਬੁੜ੍ਹਾ–ਫੁੱਫੜ ਕਰਕੇ ਬਚਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਉਹ ਤਾਂ ਲੱਤੀਓਂ ਪੈ ਗਿਆ ਤੀ–

–ਸਾਡੇ ਬਾਬੇ ਸੰਤੋਖੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੈਂ ? ਉਹਦੇ ਕਰਕੇ ਈ ਕੌੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਸਾਨੂੰ ਜੇ ਤੇਤੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਨਾ– ਖੂੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਰ ਪਾੜਦੂ ਮੇਰਾ। ਸਵੇਰੀਓਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਕੇ ਜ਼ੋਰ ਕਰਾਉਂਦੈ– ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਹਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

–ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਜਾਣਕੇ ਨੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ। ਤੇਰੇ ਨਾਉਂ 'ਤੇ ਦੁੱਧ ਪਲਾ ਪਲਾ ਬਾਬਾ ਬਦਹਜ਼ਮੀ ਕਰੀਂ ਰੱਖਦੈ ਮੈਨੂੰ -

–ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ ਮਿੱਤਰਾ, ਲਾਹ ਕੱਪੜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਜਾਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਚੋਂ ਇਕ ਤਾਂ ਹੈ ਨੀ ਫੇਰ ਅੱਜ। - ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਗੱਲ ਹਾਸੇ 'ਚ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਹਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

–ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦੀ ਤਾਂ ਖ਼ੈਰ ਐ, ਪਰ ਤੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਲਵਾ ਕਲੱਬ ਆਲੇ ਕਰੀਂ ਫਿਰਦੇ ਐ–

–ਕਿਉਂ...

–ਐਤਕੀਂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਤੇ ਦੀਪਾ ਬੁਲਾਇਐ ਉਹਨਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ, ਮਿਲਕਫੈੱਡ ਆਲਾ–

–ਅਛਿਆ.....ਬਿੱਕਰ ਚੁਕੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਸਟਾਪਰ ਦੀਪੇ ਤੋਂ ਕੰਨ ਭੰਨਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਹਿਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

– ਆਹ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਸੁੱਝੀ ਸਾਲੇ ਮਲੰਗਾਂ ਨੂੰ। ਚਲ ਇਕ ਗੱਲੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਈ ਹੋਇਆ। ਐਤਕੀਂ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਵੇਖਾਂਗੇ। ਖੇਡਦਾ ਮੈਂ ਵੇਖਿਐ ਉਂ–

–ਖੇਡਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਜ ਵੇਖ ਕੇ ਆਇਆਂ। ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦਾ ਵੇਖਿਐ ਚੋਰੀ– ਹੁਣ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮੈ ਉਵੇਂ ਰੇਡ ਕਰੂੰ ਤੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਲੈ। ਬੱਸ ਗੁੱਟ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀਂ, ਗੁੱਟ ਦਊ ਦੀਪਾ, ਖੱਬਾ–ਗੁੱਟ ਤੋਂ ਈ ਰਹੂ ਵੀ–

ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਦੂਹਰਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੀਪੇ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਮਨਜੀਤ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਗੁੱਟ ਫੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਐਂਟਰੀ ਫੀਸ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਜੇਬ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਿੱਧਾ ਫਾਇਦਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚ ਖੇਡਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਦੀਪੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰੇਡ 'ਤੇ ਹੀ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਦੀਪੇ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਦੀਪੇ ਦਾ ਰੇਡ ਸਟਾਇਲ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਤਾਬ ਵਾਂਗ ਖੁਲ੍ਹਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬੱਸ ਫਰਕ ਸੀ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦਾ । ਦੀਪਾ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿੱਕਰ ਨਾਲ ਮਿੱਕਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਰੇਡਾਂ ਉਹ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁੱਟ ਛੁਡਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਿੱਕਰ ਦੇ 'ਲਾਕ' ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੋ ਵਾਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਅਚੰਭਾ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ। ਦੀਪਾ ਤਾਂ ਇਸ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਭੱਲ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਡੋਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲੇ ਦੀਪੇ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਮਨਜੀਤ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕੁਝ ਪਲ ਰੁਕ ਕੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

–ਕੌੜਿਆ, ਐਤਕੀਂ ਸਾਲੇ ਮਲੰਗ ਹਰਾਉਣਗੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ–ਦੀਪਾ ਸਾਲਾ ਮੇਰਾ ਫੜਿਆ ਈ ਨੀ ਰਹਿੰਦਾ–ਉਹਨੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ।

–ਨਹੀਂ ਹਾਰਦੇ ਤਾਂ ਨੀ। ਸਟਾਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨੀ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ। ਤੂੰ ਘਬਰਾ ਨਾ, ਮੈਂ ਤੇ ਭਿੰਦਾ ਦੋਏ ਨੀ ਰੁਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ – ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਰੇਡ ਕਰਨ ਗਏ ਭਿੰਦੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ–

–ਨਾਲੇ ਦੀਪਾ ਵੀ ਰਹੂ !ਐਤਕੀਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਫੜੀਂ, ਫੇਰ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹੀਂ, ਮਨਜੀਤ ਸਾਵਾਂ ਕੋਚ ਬਣਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

ਦੀਪੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਰੇਡ ’ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਵੀ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸਣੇ ਚਾਰੇ ਸਟਾਪਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜੀਂ, ਸਹਾਮਣੇ ਮਿਹਲਦੇ ਦੀਪੇ ’ਤੇ ਇਕਾਗਰ ਸਨ। ਮਨਜੀਤ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਦੀਪਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਟੱਚ’ ਕਰੇਗਾ। ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਖੁੰਦਕ ਰੱਖਣਾ ਦੀਪੇ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ’ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

ਦੀਪੇ ਦੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਬਾਂਹ ਅਤੇ ਡਮਰੂ ਵਾਂਗ ਹਿਲਦਾ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਬਿੱਕਰ ਲਈ ਅਰਜਨ ਵਾਲੀ ਮੱਛੀ ਦੀ ਅੱਖ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਫੜਨ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੱਥ ਹੇਠ ਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਦੀਪਾ ਇਕ ਦਮ ਪਿੱਛੇ ਜੰਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਿਰਫ ਪਲ ਕੁ ਲਈ, ਹੱਥ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ ਹਿੱਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਥਾਪੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿੱਕਰ ਝਪਟਿਆ ਤੇ ਬਾਜ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ, ਉੜ ਕੇ, ਦੀਪੇ ਦੇ ਗੁੱਟ ’ਤੇ ਜੰਮ ਗਏ। ਦੀਪੇ ਨੇ ਇਕਦਮ ਮਰੋੜ ਕੇ ਗੁੱਟ ਖਿਚਿਆ। ਪਰ ਗੁੱਟ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰਾ ਬਿੱਕਰ ਹੀ ਨਾਲ ਖਿਚਿਆ ਗਿਆ। ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋੜਨ ਲਈ ਦੀਪੇ ਨੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਉਸਦੇ ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਗਿੱਚੀ ਕੋਲ ਰਖਿਆ ਤਾਂ ਹਵਾ ਜਿਵੇਂ ਥੰਮ ਗਈ। ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਭਰ ਆਈਆਂ, ਦੀਪੇ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੱਛਲੀਆਂ, ਤੇ ਦਿਓ ਵਾਂਗ ਅੜਿਆ ਖੜਾ ਬਿੱਕਰ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਹ ਰੋਕ ਲਏ। ਗਰਾਊਂਡ ’ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਘੋਲ ਜਿਵੇ ਕਿਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੁਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੈਰਾਂ ਪਰਨੇ ਬੈਠੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਕ ਕਦੋਂ ਉਲਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੀਆਂ, ਸੂਤੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨੀ ਲੱਗਿਆ।

ਸਟੇਜ ਤੋ ਚੀਕ ਚੀਕ ਕੰਮੈਂਟਰੀ ਕਰਦੇ ਅਨਾਊਂਸਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਣੇ ਆਪੇ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਬੇ–ਲਾਗ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਦੀਪੇ ਦਾ ਗੁੱਟ ਆਪਣੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਭਿੜਦੇ ਦੋ ਜਿਸਮ ਸਨ ਤੇ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਪੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਘੌਰੂ ਸੀ।

ਥਾਏ ਵੱਜਦੀ ਰੈਫਰੀ ਦੀ ਵਿਸਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੁਝ ਪਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ’ਚ ਪਰਤਣ ਲਈ ਲੱਗੇ ਸਨ। 30 ਸਕਿੰਟ ਦਾ ਇਕ ਯੁੱਗ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਹ ਲਏ ਬਿਤਾਇਆ ਸੀ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪਲ, ਮਨਜੀਤ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਲਾਲ ਹੋਏ ਹੱਥਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਖੋਲਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਘੀ ਜੱਫੀ ’ਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਗਲਵੱਕੜੀ ’ਚ ਘੁਟੇ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਤੁੰਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮੈਚ ਉਹਨਾਂ ਤਕੜੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਰੇਡਰ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵੇ ਤੇ ਪਰਤ ਜਾਵੇ। ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਗਿਣਨਯੋਗ ਗਿਣਤੀ ’ਚ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀ ਮੋਟਰ ’ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਬਿੱਕਰ ਕਿੰਨੀ ਹੀ

ਦੇਰ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ- ਬਾਈ ਖੁੱਚਾਂ ਤੋੜ ਦੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਦੀਆਂ-

ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਨਾਲ ਡੱਕਿਆ ਬੈਗ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਝੂਲਦੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀ ਜਾਂਦੇ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਸਭ ਦੀ ਰੱਖ ਵਿਖਾਈ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਪਕੜ ਅਤੇ ਮੋਰ ਵਾਂਗ ਪੈਲ ਪਾਉਂਦੇ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਰੇਡ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਲੋਕ ਹਰ ਸਾਲ ਉਡੀਕਦੇ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਟੀਮ ਸ਼ੀਲਡ ਲਈ ਵਾਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਦੀ। ਉਹਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਸੀ।

-ਪਰ ਐਤਕੀ ਹੱਕ ਬਿੱਕਰ ਦਾ ਹੀ ਬਣਦੈ-ਉਸ ਰਾਤ, ਲੰਘੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ।

-ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਬਾਂਹ ਫੜਕੇ ਰੋਕਣਾ ਵੇਲਣੇ 'ਚ ਬਾਂਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਐ-ਮਨਜੀਤ ਸੌਣ ਤਕ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਡੀ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਨੀਂਦ ਕਿਹੜਾ ਸੌਖੀ ਆਉਂਦੀ ਐ।

ਰਾਤੀਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਥੰਮ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਬਿੱਕਰ ਬਾਘੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਫੜਾਈ ਸ਼ੀਲਡ ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਫੜਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨਜੀਤ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੀਹਰੀ ਲੜੀ 'ਚ ਪਰੋਕੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਕਹੇ।

ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਕਦੇ ਇਉਂ ਰਲਕੇ ਖੇਡਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤੀ ਪੜ੍ਹੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਮਿਥ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਤੇ ਪੌਆਇੰਟ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜਦੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਬਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਓਪਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਨਾਉਟੀ ਲਗਦੀ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਬਿੱਕਰ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਬਣਾਉਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਿਆ।

ਮਨਜੀਤ ਦੋ ਪੌਆਇੰਟ ਲਗਾਤਾਰ ਦੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਰੇਡ ਪਾੜੇ ਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਕੰਨੀ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਕੜਕਦੇ ਬੋਲ ਪਏ ਸਨ।

-ਕੌੜਿਆ ਲੱਤਾ ਤੋੜ ਦੂੰ ਜੇ ਐਂਤਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ-

ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ, ਬੋਲ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਗਾਲ੍ਹ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅਪਣੱਤ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੌਆਇੰਟ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜਦੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਣਾਉਟੀ ਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਓਪਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗੀਆਂ।

ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਉਹਨਾਂ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਦਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਚੀਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ

ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਕ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਸ਼ੀਲਡ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਭਾਵੁਕਤਾ, ਉਹਦੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਖੂੰਡਾ, ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਸੇ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਈ ਸੱਜਰੇ ਛਿੜੇ, ਪਹੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਦੇ ਰੱਫੜ ਨੂੰ ਜਾਲੇ ਵਾਂਗ ਪਰੇ ਹਟਾ ਕੇ, ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਹੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਗਈ ਸੁੰਨ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਘੁਟਣ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਸ਼ੀਲਡ ਫੜੀਂ ਉਹ ਬੇਬੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਝੁਕਿਆ ਸੀ। ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਦੀ ਸੰਤੀ ਨੇ ਸੁਆਹ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਝਾੜਕੇ, ਪੋਲਾ ਜਿਹਾ ਉਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

–ਜਿਊਂਦਾ ਵਸਦਾ ਰਹਿ ਪੁੱਤ, ਜਵਾਨੀਆਂ ਮਾਣੇ–

ਪਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦਾ ਉਹਦੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਹਿਲਿਆ ਸਿਰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸ਼ਗਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ, ਚਾਹ ਪੀਂਦਾ ਬਿੱਕਰ ਵੀ ਸਕਤੇ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਦਾ ਤਣਾਅ ਉਹਨੇ ਹੀ ਤੋੜਿਆ ਸੀ

–ਕਿਵੇਂ ਆਉਣੇ ਹੋਏ, ਕਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਪਿੱਛੇ–

–ਸ਼ੀਲਡ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣ ਆਇਐਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਤੈਂ ਫੜਨੀ ਨੀਂ - ਤੇ ਫੇਰ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੀ ਪੈਂਦ ਠੀਕ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਮਨਜੀਤ ਚਾਹ ਫੜਾਉਣ ਆਈ ਸੰਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

–ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਈ, ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਨਾਲ ਆਈ ਐ ਸ਼ੀਲਡ–ਤੂੰ ਤਾਂ ਤਾਇਆ ਕੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਨੀ, ਉਥੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੇਖਦਾ ਆਪਣੇ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਹੱਥ। ਦੀਪਾ ਸਾਰੇ ਦੁਆਬੇ 'ਚ ਨੀ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ, ਇਹਨੇ ਹਿਲਣ ਨੀ ਦਿੱਤਾ– ਮਨਜੀਤ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

–ਮੈਂ ਵੀ ਆਊਂ ਜੇ ਤੇਰਾ ਬਾਬਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦਿਊ। ਬਹੂ ਆਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਐਂ–ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਖਿਝ ਸਾਫ ਸੀ।

ਸ਼ੀਲਡ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਉੱਠਣ ਲੱਗੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਸੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ–

–ਤੂੰ ਆ ਜਿਆ ਕਰ ਪੁੱਤ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਰੌਲੇ ਤਾਂ ਮੁੱਕਣੇ ਈ ਨੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਹੇ ਮੇਰੇ ਬਿੱਕਰ ਤੇ ਚਰਨਾ, ਤਿਹਾ ਤੂੰ .....ਇਹ ਜਿੱਦਾਂ ਤਾਂ ਜੈ ਖਾਣੇ ਦੀਆਂ ਪੱਟ ਕੇ ਵਗਾਹ ਦਿੰਦੀਐਂ–ਸੰਤੀ ਨੇ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ ਸੀ।

..... ਹਉਕਾ ਤਾਂ ਚਰਨੇ ਨੇ ਵੀ ਭਰਿਆ ਹੈ, ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਅੱਧੀ ਪਾੜੀ ਹੋਈ ਫੋਟੋ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ। ਮਨਜੀਤ ਤੇ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਫੋਟੋ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਮਰਨ ਬਾਅਦ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਵਾਲਾ ਅੱਧ ਪਾੜ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਅੱਧ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਵਲਾਈ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ।

ਬਾਹਰ ਰੁਕਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ, ਚਰਨੇ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।

ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੈਲਾ ਸੀ।

ਜੈਲਾ–ਬਿੱਕਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਭੂਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤ ਸੀ। ਬਾਹਰ–ਅੰਦਰ ਫਿਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬਿੱਕਰ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਪੈਰਵਈ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਸੀ। ਉਂਝ ਵੀ ਬਿੱਕਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਫੁੱਫੜ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਫੁੱਫੜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੈਲਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚਰਨੇ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ’ਤੇ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਧੂੜ ਅਤੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਉਹਨੂੰ ਸੱਚੀ ਲੱਗੀ। ਕੇਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ।

– ਕਿ ਕਹਿੰਦੈ ਵਕੀਲ– ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਫੜਾਉਂਦੀ ਸੰਤੀ ਨੇ ਰਵਾਜਨ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ।

– ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੀ ਕਹਿਣੈ ਮਾਸੀ– ਜਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਓ ਬੇੜੀ ਬਹਿ ਗਈ। ਦੱਸਿਆ ਈ ਹੋਊ ਮਾਮੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ, ਪਿਛਲੀ ਤਰੀਕ ’ਤੇ ਦੋਏ ਉੱਖੜਗੇ ਸਾਲੇ–ਜਵਾਬ ਜੈਲੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

–ਗਵਾਹ ਕੀ ਕਰਨ ਭਾਈ, ਜਦ ਪਾਏ ਈ ਝੂਠੇ ਹੋਏ ਤੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਕਿਹੈ - ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਨਾ ਤੀ– ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣੀਓ ਹੋਈ ਐ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਵੀ ਐਥੇ–

–ਕਿਉਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤੂੰ ਬਚਨ ਕਰਦੀ ਐਂ– ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਉੱਖੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

–ਤੇਰੇ ਈ ਕਾਰੇ ਨੇ, ਅਖੇ ਆ ਗਿਆ ਮਨਜੀਤ ਸਿਓ, ਚਾਹ ਦਿਉ, ਦੁੱਧ ਦਿਓ ਘਿਓ ਪਾ ਕੇ। ਵਥੇਰਾ ਕਿਹੈ ਬਈ ਇਹ ਸਾਲੇ ਕੌੜੇ ਵੀ ਸਕੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ । ਪਰ ਕਾਹਨੂੰ ਇਹ ਮਾਂ–ਪੁੱਤ ਇਕੋ ਲੱਤ ਰਹੇ ਨੇ–

–ਨਾਲੇ ਜੇ ਕੌੜੇ ਐਡੇ ਈ ਸੱਚੇ ਤੀ, ਫਿਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਗਵਾਹ ਭੰਨਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਤੀ, ਹੈਂ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਚਹਿਰੀ ’ਚ ਸੁਣੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਵੇਰ ਦੀ ਹੀ ਉਬਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਸ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੈਸੇ ਬਿਨਾਂ ਨੀ ਹਿਲਦੇ।

–ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਆਲੀਓ ਗੱਲ ਭਾਗ ਕਹਿੰਦਾ ਤੀ ਅੱਜ ਗੋਰੇ ਖੂਹ ’ਤੇ । ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਕੌੜਿਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਬੁੜ੍ਹਾ ਅਰ ਮਨਜੀਤ ਦੋਏ ਮਾਰ ਦੇਣੇ ਨੇ– ਆਉਣ ਦੇ ਸਾਲੇ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਛੁੱਟ ਕੇ–ਚਰਨੀ ਦੀ ਗੁੱਸੇ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਬ ਗਈ ਸੀ।

–ਲੋਕ ਤਾਂ ਲੜਾ ਕੇ ਮਰਾਉਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਐ ਥੋਨੂੰ–ਅੱਛਿਆ– ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਣੈਂ– ਅੱਗੇ ਪਹੀ ਆਲੇ ਰੌਲੇ ’ਚ ਨੀ ਦੇਖਿਆ–ਦੋ ਗੱਠੇ ਪਹੀ ਪਿਛੇ ਈ ਕਿਵੇਂ ਖੰਭ ਪਟਾਏ ਨੇ ਤੁਸੀਂ–

–ਤੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੋਊ ਬਈ ਕੌੜਿਆਂ ਨੇ ਪੁੰਨ ਨੂੰ ਛੱਡਤਾ ਖੇਤ, ਨਾ ਛੱਡਦੇ, ਅਦਾਲਤ ਸਣੇ ਪਹੀ ਛੁਡਾ ਦਿੰਦੀ– ਉਹ ਤਾਂ ਪਹੀ ਵੀ ਵਾਧੂ ਲੈਗੇ। ਮੈਂ ਓ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ–

ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਫੇਰ ਤੜਪ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵੀ ਪਹੀ ਕੌੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਕਹੀ, ਉਹਤੋਂ ਉਲੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

ਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਰਾਹ ਫੇਰ ਪਾ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੜਕ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਕਿੱਲਾ ਹਟਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਕੌੜਿਆ ਨੇ ਮੁੰਡਾ ਹੱਥ ’ਤੇ ਕਰਿਆ ਤੇ ਅੱਧਾ ਕਿੱਲਾ ਬੈ ਕਰਾ ਕੇ, ਸੜਕ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਹ ਭਰ ਵਾਟ ਬਚ ਗਈ ਸੀ।

ਪਤਾ ਲਗਦੀ ਸਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜ ਨੋਂਹ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਟੇਅ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਰੁਕ ਗਿਆ।

ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਰਿੜਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋ ਮਧਾਣੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਲੰਬੜਦਾਰ ਤੇ ਕੌੜਿਆਂ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ, ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੀ ਟੱਕਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਹੀ ਬਿੱਕਰ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਗੱਲ ਵੱਧਦੀ ਵੇਖ, ਘਰਦਿਆਂ ਤੋ ਬਾਹਰ ਖੁਦ ਹੀ ਨਿਬੇੜ ਲਈ ਸੀ।

ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੱਠੇ ਦੀ ਪਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਟ ਪਾ ਦਿਤੀ ਸੀ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਬਿੱਕਰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹ ਕੇ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦੋਹੀਂ ਘਰੀਂ ਕਲੇਸ਼ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਇਕਦਮ ਨਜਿਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕੱਲਾ ਪਹੀ ਦਾ ਝਗੜਾ ਕੀ ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰੋਂ ਦਿਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ, ਬਿੱਕਰ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਸੇਕ ਵਿਚ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਿਜਲੀ ਬਣ ਕੇ ਡਿੱਗੀ ਸੀ ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ’ਤੇ। ਇਕ ਦਾ ਮਰ ਗਿਆ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਅੰਦਰ ਹੋ ਗਿਆ-ਮਰਿਆਂ ਬਰੋਬਰ।

ਮਰਿਆਂ ਬਰਾਬਰ ਤਾਂ ਸੰਤੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਐ, ਚਰਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ। ਮਰਨ ਮਾਰਨ ’ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋਇਆ ਚਰਨਾ ਜੈਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਥੋਡੇ ਆਲੀ ਬਾਰਾਂ ਬੋਰ ਕਿੱਥੇ ਐਂ ? ਅੱਜੇ ਦੇਹ ਲਿਆ ਕੇ। ਆਪਾਂ ਨੀ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤਰੀਕ ’ਤੇ ਜਾਣਾ। ਐਥੇ ਉਡੀਕੂੰ- ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਉਡਾਊਂ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਨੂੰ-

- ਨਾ ਵੇ ਚਰਨਿਆ, ਨਾ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ, ਐਂ ਨੀ ਕਹੀਦਾ- ਲੋਕ ਤਾਂ ਭੌਂਕਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਐ-

-ਭੌਂਕੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਾਨੀ ਐ ਹੁਣ- ਅੱਛਿਆ ! ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਆਪ ਸਵੇਰ ਦੀ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਐ- ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਕੌੜਿਆ ਦਾ ਜਰ ਹੋਜੂ, ਹਿੱਕ ਕੱਢੀ ਫਿਰਦਾ-

ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਫਿਰਦਾ ਤੀ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਨੂੰ- ਲੰਬੜਦਾਰ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲਦਾ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ-

-ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਦੇਣੇ ਆਲੇ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ - ਪਰ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਿਆਣਾ ਬਣ-ਜਲਣਾ ਤਾਂ ਮੁਰਦੇ ਨੇ ਐ, ਕਾਨ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਤਾਂ ਚਿਤਾ ਤਕ ਹੁੰਦੈ- ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੀ ਜਲਦੀ- ਸੰਤੀ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਰੋਕੂ ਸੀ।

-ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਲਣਾ ਈ ਪੈਣੇ ਮਾਸੀ- ਨਹੀਂ ਜਲੂ ਤਾਂ ਕੌ ਕੁੱਤੇ ਚੂੰਡ ਚੂੰਡ ਖਾ ਜਾਣਗੇ-

ਜੈਲੇ ਨੇ ਸੰਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਥਾਂਏ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਨਰਮਾਈ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਉਹਨੇ ਕੱਟਣੀ ਹੀ ਕੱਟਣੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਟੁੱਟਣ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਰੁਖ ਪਲਟ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਤੇ ਉਹਦਾ ਬਾਪੂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਚਰਨੇ ਹੱਥੋਂ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ:

–ਜੈਲਿਆ ਹੁਣ ਮੌਕੈ ਜੇ ਚਰਨੇ ਤੋ ਕਰ ਕਰਾ ਦਵੇਂ ਕੁਸ਼। ਸਿੱਧਾ ਵੀਹ ਸਾਲੀ 'ਚ ਨੂਕੂ। ਮਗਰੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਥੋਡਾ ਈ ਐ ਤਿੰਨ ਭਾਈਆਂ ਦਾ, ਮੌਜ ਕਰਿਓ–

–ਭੰਡਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਨੀ ਹਟਦੇ–ਫਿਰ ਕੀਹਨੇ ਬਖਸ਼ਣੈ– ਤੂੰ ਰਫਲ ਆਲੀ ਗੱਲ ਕਰ–ਚਰਨਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਅੜਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

–ਰਫ਼ਲਾਂ ਬੜੀਆਂ– ਪਿਸਤੌਲ ਤਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਮਿਲਜੂ ਇਕ, ਹੈਗੇ ਐ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ–

ਪਰਨਾ ਲਪੇਟਦਾ ਚਰਨਾ ਜੈਲੇ ਦੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਿਆ ਸੀ । ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਇਕ ਪੈਰ ਟਿਕਾਈ ਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਗਲਾਸ ਫੜੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੰਤੀ ਉਹਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਿੱਕਰ ਨੇ ਵੀ ਦੁਸਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਦਸਾਂ ਨਰਾਤਿਆਂ ਦਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਚੌਲ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜੀਂ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦੇਹਲੀ ਲੰਘ, ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਿਆ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਸ਼ਣੀ ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਉਸੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਟਾਂ 'ਚ ਗੋਰੇ ਨਿਸ਼ੋਹ ਚਮਕਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੇਖ ਸੰਤੀ ਨੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਧਰਤੀ ਨਿਸ਼ਕਾਰੀ ਸੀ।

ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਉਹਨਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਕਚਰ ਵੇਖੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਠੇਕੇ ਮੂਹਰੇ ਲੱਗੀ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੋਟਾ ਪੂਰ ਕਰਕੇ ਬਿੱਕਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਮਸਾਂ ਤੋਰਿਆ ਸੀ । ਥੋੜੇ ਮੋਟੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਇਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਅੱਧਾ ਮੇਲਾ ਵੇਖਦਾ ਤੇਂ ਅੱਧ 'ਚ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭਦਾ।

ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲਿਆ ਬਿੱਕਰ ਰੋਕਦੇ ਰੋਕਦੇ ਵੀ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਬੋਤਲ ਰੱਖੀਂ ਦਾਰੂ ਪੀਂਦੇ ਦੋ ਮੁੰਡਿਆਂ 'ਚ ਜਾ ਵਜਿਆ ਸੀ।

–ਰਾਹ ਤਾਂ ਐਧਰੋਂ ਦੀ ਜਾਂਦੈ, ਬਾਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਿਐ ਲਗਦੈ– ਡਿਗਦੀ ਬੋਤਲ ਬੋਚਦਿਆਂ ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਮਖੌਲ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ।

–ਕਿਉਂ ! ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਰੇ ਪਿਉ ਦੀ ਪੀਕੇ ਹੋਇਆਂ, ਪਲਿਉਂ ਪੈਸੇ ਖਰਚੇ ਐ– ਮੇਰਾ ਸਾਲਾ ਰਾਹ ਦੱਸਦੈ–

ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿੱਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਉਲਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਮਨਜੀਤ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਹੀ ਉੱਥੋਂ ਤੋਰ ਸਕਿਆ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਈ ਪੱਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਿੱਕਰ ਉਹਦੇ ਗਲ ਪੈ ਗਿਆ।

–ਤੂੰ ਸਾਲਿਆ ਕੌੜਿਆ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੈਂ ਹੁਣ– ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਮੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰ ਗਏ–ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਟੱਕਰੂੰ ਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ।

–ਓ ਕੋਈ ਨੀ, ਆਪਣੀ ਕੀ ਵੱਟ ਵਾਹਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਤੂੰ ਚੱਲ ਐਥੋਂ– ਮਨਜੀਤ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ

ਉਹਨੂੰ ਪਰੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਡਿਗਦੇ ਢਹਿੰਦੇ ਉਹ ਇਕੱਠ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਬਿੱਕਰ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉੱਬਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਦੇਰ ਉਹ ਫੜ ਫੜ ਰੱਖਦੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਤੋੜ ਤੋੜ ਸੁੱਟਦਾ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਉਹਨੂੰ ਤੋੜ ਤੋੜ ਸੁੱਟਦੇ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਇਆ ਬਿੱਕਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਖਿਝ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

-ਚਲ ਮਾਰ ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਟੱਕਰ ਮਾਰਨੀ ਐ- ਵੀਹ ਵਾਰ ਕਿਹੈ ਬਈ ਘੱਟ ਮਰ ਲਿਆ ਕਰ-ਖਿਝ ਕੇ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਪੋਲਾ ਜਿਹਾ ਧੱਕਾ ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੈਰੋਂ ਉਖੜਿਆ ਹੋਇਆ ਬਿੱਕਰ ਸੰਭਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਛੇ ਫੁੱਟਾ ਕਸਰਤੀ ਸਰੀਰ, ਦੂਰ ਤਕ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਡਿਗਿਆ ਸੀ।

ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਗੂੰਜੀ ਰੂਹ-ਕੰਬਾਊ ਚੀਕ ਨੇ, ਡਿੱਗੇ ਬਿੱਕਰ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਕਦਮ ਕੰਬਾ ਦਿਤੇ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਆਵਾਜ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਉੱਚਾ ਉਠਿਆ। ਪਰ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਵੇਂ ਦੂਰ ਤਕ ਇਕ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਪਸਰ ਗਈ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਲਗੇ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਹੇਠ ਪਿਆ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਉੱਚਾ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪੈਡਲ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਕੀਲੀ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਪੁੜਪੁੜੀ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਜਾ ਧਸੀ ਸੀ।

ਡੌਰ-ਭੌਰ ਹੋਏ, ਬਿੱਕਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਥੰਮ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਬੇ-ਜਾਨ ਸਿਰ 'ਚੋਂ ਕੀਲੀ ਵੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਹੀ ਆ ਕੇ ਕੱਢੀ ਸੀ।

ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐਨ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਤ੍ਰੇਲੀਉ ਤ੍ਰੇਲੀ ਹੋਏ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਥਾਣਿਓਂ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸਿਪਾਹੀ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਖੀਰ ਧਰਨ ਲਈ ਚੌਲ ਚੁਗਦੀ ਸੰਤੀ ਦੀ ਰੱਖੀ ਥਾਲੀ ਫੇਰ ਥਾਏਂ ਹੀ ਪਈ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਤੇ ਕੌੜੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਪਿੰਡੋਂ ਤੁਰੇ ਸਨ। ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਟ ਗਏ ਸਨ। ਲੰਬੜਦਾਰ ਹੋਰੀਂ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਲਾਣਾ ਥਾਣੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

-ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਸੀ-

-ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਨੀ ਥੋਡੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਲਗਦਾ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਮੌਤ ਮੇਲੇ 'ਚ ਹੋਈ ਐ, ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਤਾਂ ਭਰਨਾ ਈ ਪਊ। ਤੁਸੀਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਦੂਜੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਕਿਉਂਟ ਕੇ ਆ ਜਿਓ-

ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸਿਪਾਹੀ ਹੌਲੀ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸੀ:

-ਥਾਣੇਦਾਰ ਊਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾਂ ਬੰਦੈ-ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਣੇ ਓਂ-ਟੋਭੇ 'ਚ ਇੱਟ ਐ- ਸੁੱਕੀ ਤਾਂ ਨਿਕਲਨੀ ਨੀ-

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੋਭੇ 'ਚ ਡਿੱਗੀ ਇੱਟ ਉਵੇਂ ਛੱਡਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਫਿਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕਠੀਆ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਦੇ ਕਰਦੇ ਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਨਜੀਤ ਤੋ ਬਿਨਾਂ ਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜੀਅ, ਮਨਜੀਤ ਦਾ ਬਾਪੂ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਘਰ ਰਾਤ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ।

ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਗੱਲ ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

-ਕਮਲਿਆ ਬੰਦਾ ਕਿਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦੈ ਬਈ ਕੀਲੀ ਨਾਲੇ ਮਰਜੂ-ਗੋਰੇ ਖੂਹ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਭਾਗ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਸੀ।

-ਗੱਲ ਐ ਨਾ ਵੀਰਾ-ਰੌਣੀ ਜਰਦੇ 'ਚ ਕਲੀ ਦੀ ਚੂੰਢੀ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ-

-ਨਾਲੇ ਬਿੱਕਰ ਤਾਂ ਚਹੁੰ ਬੰਦਿਆ ਦਾ ਕੁੱਟਿਆ ਨੀ ਤੀ ਮਰਦਾ-

-ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਬੱਬੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਗਦੈ ਬਈ- ਮੱਘਰ ਨੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਉਠਿਆ ਰਲੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦਾ ਹੱਥ ਥਾਏਂ ਫੜਦਿਆ ਕਿਹਾ ਸੀ।

-ਓ ਸਬੱਬ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਣੈ-ਬੈਠਾ ਨੀ ਸੰਤੋਖਾ ਕੌੜਾ-ਆਪਣਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਪੋਤਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਿਆ-

-ਭਾਗ ਦੇ ਬੋਲ ਇੱਟ ਵਾਂਗ ਗੋਰੇ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡਿਗੇ ਸਨ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਛੱਲ ਨਾਲ, ਕੌੜਿਆਂ ਤੇ ਲੰਬੜਾ ਦੀ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਥ 'ਚ ਵਹਿ ਤੁਰੀ ਸੀ।

ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੰਤੋਖੇ ਕੌੜੇ ਲਈ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਲਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਰਗਾ ਕੋੜ੍ਹ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਕੇ ਆਇਆ ਸੰਤੋਖਾ ਬਦਲੇ ਦੀ ਤਾੜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ- ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

-ਜੱਟ ਤੇ ਝੋਟੇ ਦਾ ਖੋਰ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਬਚਨ ਸਿਆਂ-ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਸੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਦੇ ਭਣੋਈਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਭਣੋਈਏ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸ਼ੱਕ, ਅਤੇ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਚਰਚਾ, ਥਾਣੇ 'ਚ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਉਸਦੀ ਨਾਂਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚ ਖੜਕਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

-ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਧੇ ਮੇਲੇ ਨੇ ਵੇਖੇ ਨੇ। ਨਾਲੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਾਫ ਪਿਐ-

ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਟੋਭੇ 'ਚੋਂ ਇੱਟ ਕੱਢਣ ਗਏ ਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵੀ ਉਹਨੇ ਇੱਟ ਦੇ ਹੇਠ

ਹੀ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜੀਤ ਦਿਖਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

-ਹਾਲੇ ਮੈਂ ਆਪ ਟੈਸਟ ਕਰਨੈ ਮੁੰਡਾ। ਜੇ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆਪੇ ਛੁੱਟ ਜੂ। ਐਥੋਂ ਨੀ ਛੁੱਟੂ ਅਦਾਲਤ ਛੱਡ ਦੂ-

ਉਹਨੇ ਕੌੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ।

ਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਵਕੀਲ ਵੱਖ ਖਿਝਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਸੀ, ਜੇ ਮਨਜੀਤ ਉਹਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੱਕ ਥਾਪੜ ਕੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਦੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ, ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ-

-ਗਵਾਹ ਝੂਠੇ ਨੇ- ਕੇਸ ਝੂਠੈ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ-ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨੇ, ਬਿਆਨ ਤੋ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ-

-ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਕਤਲ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਨਾਬ-ਬਿੱਕਰ ਤੇ ਮੈਂ ਦੋ ਨਹੀਂ ਸਾਂ-

ਵਿਰੋਧੀ ਵਕੀਲ, ਲੱਖ ਵਲ ਫੇਰ ਪਾ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ ਸਨ।

ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਆਇਆ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਅ ਬੱਸ ਆਪਣੀ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿਰਫ਼ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮਾਂ, ਸੰਤੀ ਤਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦਾ। ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਉਹਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਆਵੇ, ਸੱਚ ਜਾਣੇ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਉਹ ਮੋਢਾ ਦੇਵੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਉਹ ਅੰਦਰ ਡੱਕਿਆ, ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦੁੱਖ ਉਲੱਦ ਦੇਵੇ। ਇਕੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਇਆ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲਾ ਹੋਣਾ ਹੋਰ ਹੁੰਦੈ।

ਰੋਣ ਤਾਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੰਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਮਕਾਣ ਆਏ ਲੋਕ ਵੀ, ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਘੱਟ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਘਰ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦੀ ਥਾਂ ਨੱਸ-ਭੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਜਿਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੇਚਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਆਚ ਗਈ ਸੀ।

ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਮਨਜੀਤ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਐ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਈ ਮਹਿਰੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪੁਛਦੈ, ਉਹਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਜਿਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਸੰਤੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਤੇ ਤਸਕੀਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਖ਼ਬਰ ਸੀ ਵੀ ਇਕ ਦਮ ਅਚੰਭੇ 'ਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ।

ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯਕੀਨੀ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜੜੋਂ ਹਿਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਇਕ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਵਾਰਨੇ ਪਾਉਂਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ

ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਰੁਖ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਦੋ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਨਕਲ, ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮਨਜੀਤ ਦਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਯਕੀਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹੀ ਉਹ ਯਕੀਨ ਸੀ ਜਿਸਨੇ, ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਚਰਨਾ ਤੇ ਜੈਲਾ ਤਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿਉਂ ਵੀ, ਫੈਂਸਲਾ ਸੁਣਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਗੰਢ-ਤੁੱਪ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਤਲ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਚਰਨੇ ਤੇ ਜੈਲੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੋਣ ਦੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ।

ਗੋਲੀ ਚਰਨੇ ਨੇ ਚਲਾਉਣੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਹੁਣੇ ਕੰਬੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ- ਤੇ ਬੋਲਣ ਲਗੇ ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਸੀ।

- ਬਾਪੂ ਆਇਆ ਈ ਨੀ, ਐਨਾ ਟੈਮ ਲਾਉਣ ਆਲੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨੀ ਤੀ -

- ਮਾਮਾ, ਵੀ ਆ ਜੂ- ਪਰ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਕਾਹਤੋਂ ਕੰਬੀ ਜਾਂਦੇ ਐ - ਜੈਲੇ ਨੇ ਪੁੱਲ - ਥਰੂ ਬਾਰਾਂ ਬੋਰ 'ਚੋਂ ਖਿਚਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

- ਨਹੀਂ ਐ ਤਾਂ ਕੈਮ ਐਂ - ਬੱਸ ਜੱਦੀ ਬਿੱਕਰ ਬਾਈ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਐ ਨਾ, ਸਰੀਰ ਉਏਂ ਢੇਰੀ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦੈ -

- ਤੂੰ ਘੁੱਟ ਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ- ਜੈਲੇ ਨੇ ਰੂੜੀ ਮਾਰਕਾ ਦੀ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਢਲਦੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ - ਨਾਲੇ ਮਾਮਾ ਵੀ ਆਉਣ ਆਲਾ ਈ ਹੋਊ - ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦਾ ਸੁਣਾਤਾ ਹੋਣੈ-

ਰਾਈਫਲ ਕੀਲੇ ਟੰਗ, ਚਰਨੇ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ ਫੜਿਆ ਤਾਂ ਓਟੇ ਨਾਲ ਢੋ ਲਾਈ ਖੜ੍ਹੀ ਸੰਤੀ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਉਹ ਚਰਨੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਲਵੇ - ਉਹਦੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰੇ -

ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਹੜਾ ਉਹਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਦੀ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ -

- ਬਾਈ ਉਡਾ ਤੋਤੇ ਦਿਊਂ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਦੇ - ਚਰਨੇ ਨੇ ਗਲਾਸ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਪੁੱਠੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਬੜ੍ਹਕ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ ਕਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਨਿੰਮ ਤੋਂ ਤੋਤੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ-

- ਲੈ ਆ ਗਿਆ ਮਾਮਾ ਵੀ - ਜੈਲੇ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਿੰਨ ਜੋੜੀ ਅੱਖਾਂ ਇਕ ਦਮ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੁਲ੍ਹ ਰਹੀ ਗੇਟ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵੱਲ ਉਠ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪਰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਖਿੜਕੀ 'ਚੋਂ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੁਖੱਲੀ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਕੱਢਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਦਾ ਜੋੜਾ

ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਸੀ।

ਸਰੀਰ ਦਾ ਬੋਝ ਮਸਾਂ ਚੁੱਕੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਓਟੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਸੰਤੀ ਵੱਲ ਵਧ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਜੈਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਪੈੱਗ ਛਲਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿੱਚ ਘੁੱਟੀ ਖੜ੍ਹੇ ਮਨਜੀਤ ਅਤੇ ਸੰਤੀ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨੇ ਅੰਬਰ ਦੀ ਰੂਹ ਕੰਬਾ ਦਿਤੀ ਸੀ –

ਰਾਈਫਲ ਦੇ ਵੱਟ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਈ ਖੜ੍ਹੇ ਚਰਨੇ ਦਾ ਅੰਦਰ ਕੰਬਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਨਿੱਸਲ ਹੁੰਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਸੰਤੀ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਮੋਹ–ਪਾਸ਼ 'ਚ ਵਲਿਆ ਮਨਜੀਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੀਲੀਆਂ–ਟੰਗੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਠਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ – ਉਠਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ –

****

ਅਭਿਆਸ–ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਭਾਗ ਤੇ ਰੌਣੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਸਨ ?
2. ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਸੀ ?
3. ਦੀਪੇ ਦੀ ਰੇਡ ਸਮੇਂ ਬਿੱਕਰ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਘੋਲ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸੋ ਕਿ ਜਿੱਤ ਕਿਸ ਦੀ ਹੋਈ ?
4. ਜਦੋਂ ਕਬੱਡੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤੀ ਸ਼ੀਲਡ ਮਨਜੀਤ ਬਿੱਕਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?
5. ਮੋਹ–ਪਾਸ਼ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਾਤਰ 'ਬੇਬੇ ਸੰਤੀ' ਦੀ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ।
6. 'ਖੇਡਾਂ ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਮਿਟਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
7. ਮੋਹ–ਪਾਸ਼ ਕਹਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ?

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ

ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ ਚਰਚਿਤ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਾਹਕ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੇ ਦੀਆ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਚੇਤੰਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤਰ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਨ 'ਚੋਂ ਉਪਜੇ ਨਿਮਨ ਮੱਧਵਰਗ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ ਦਾ ਜਨਮ 23 ਦਸੰਬਰ 1968 ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ, ਪਿੰਡ ਕੜਿਆਲ(ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਵਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਐਮ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 'ਅੱਕ ਦਾ ਬੂਟਾ', 'ਊਣੇ', 'ਆਤੂ ਖੋਜੀ', 'ਟਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਸੰਤਾ'(ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਆਦਿ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਬਾਲ ਨਾਟਕ, ਕਵਿਤਾ, ਵਾਰਤਕ ਆਦਿ ਵਿਧਾਵਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਅਵਾਰਡ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਵਾਰਡ, ਸ਼ਾਹ ਚਮਨ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਮਨ ਦੀ ਪੀੜ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਦੇ ਹੋਏ ਪਾਤਰ, ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਝੰਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਵਿੱਲਖਣ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਯਥਾਰਥਕ ਚਿਤਰਨ, ਵਿਅੰਗ ਸਿਰਜਣਾ ਆਦਿ ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਖ਼ੂਬੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉਸਦੀ 'ਆਤੂ ਖੋਜੀ' ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ।